

Met nog zo'n driehonderd dieren bevinden de Friese roodbonten zich in de gevarenzone. In IJlst ijvert Petra Beerda voor het bestaan van deze dubbeldoelkoeien, die ze zelf als zoogkoeien houdt. 'Ik wil voorkomen dat dit onderdeel van onze cultuurhistorie verloren gaat.'

Al tijdens haar studie diergeneeskunde raakte Petra Beerda (44) enthousiast over zeldzame huisdierrassen. 'Als ik ooit nog eens veehouder word, dan kies ik voor zeldzame huisdieren', besloot ze. In 2003 deed de mogelijkheid zich voor. Beerda kocht samen met haar man Rispens State, een monumentale boerderij aan de rand van het Friese stadje IJlst met bijna vijftig hectare grasland in de Ruterpolder.

Beerda hoefde niet lang na te denken over het type vee dat ze wilde houden. 'In Friesland vind je eigenlijk maar één bedreigd ras, het Fries roodbont. Er zijn nog zo'n driehonderd dieren van dat ras.' Hoewel, ras? 'Ras pretendeert zo veel, liever heb ik het over Fries-roodbontvee. Het is mijn grootste uitdaging om het Fries-roodbontvee te ondersteunen, om een bijdrage te leveren aan het voortbestaan van dit vee. Ik wil voorkomen dat

Beerda koos voor een diervriendelijke stal met veel licht en lucht

dit onderdeel van onze cultuurhistorie verloren gaat.'

Zogen, niet melken

Het zoeken naar Friese roodbonten ging in het begin moeizaam. 'Ik heb dieren gekocht op vijftien verschillende locaties. Boeren wilden natuurlijk niet hun beste dieren afstaan, dus ik ben begonnen met een relatief oude veestapel.'

Beerda heeft zo'n veertig Friese roodbonten. Gemiddeld zijn de koeien zevenen-half jaar oud. Ze houdt ze als zoogkoeien. 'Toen ik begon, twijfelde ik of dat zou kunnen. Zou de melkproductie niet te hoog zijn? Maar ik ben het gaan proberen. Ik merk dat de productie zich wel enigszins aanpast aan de behoefte van het kalf.' Het zelf melken heeft Beerda niet overwogen. 'We hebben geen quotum en zijn er niet op ingericht. Bovendien wilde ik niet een totaal ander leven.'

Petra Beerda: 'Het is mijn grootste uitdaging om het Fries-roodbontvee te ondersteunen'

In de wei heerst rust. De koeien liggen ontspannen in het gras, de kalfjes vlakbij hun moeders. Beerda onthoort de koeien niet. 'Dat geeft geen problemen. Je moet er alleen voor zorgen dat de dieren weg kunnen komen en dat kan prima in een potstal.'

Beerda omschrijft hoe een Friese roodbonte eruit zou moeten zien. 'Een echte Friese roodbonte heeft een mooi donker-rood haarkleed. De rode kleur aan de kop neigt naar zwart. Ze heeft een koltje op het voorhoofd, een witte band om de schoft, witte benen en een witte staart. Bij voorkeur is het rood in één vlak en heeft een koe niet te veel vlekken.'

Verdiepen in familieteelt

Beerda maakt geen gebruik van kunstmatige inseminatie. 'We hebben het in

De Friese roodbonten zijn sobere dubbeldoelkoeien

diep. Beerda kan de stal in vier ruimtes verdelen. Een strosnijder die over een rail loopt, voorziet de stal één of twee keer per dag van vers stro. 'Een paar keer per week gebruiken we hooi als strooisel. Dat is goedkoper en we hebben zelf een overschot aan ruwvoer.' Vaker durft Beerda geen hooi te gebruiken. 'Hooi neemt minder vocht op. Bovendien is een pot gevoelig voor het erdoorheen trappen. Ik denk dat dat bij hooi sneller gebeurt.'

De Friese roodbonten – door de Stichting Zeldzame Huisdierrassen uitgeroepen tot ras van het jaar 2008 – zijn sobere dubbeldoelkoeien. In de zomermaanden volstaan ze met gras. 'We hebben zo veel land dat het in de zomer moeilijk is om ze schraal te houden. Ze worden snel te vet.' In de wintermaanden staat kuilvoer op het menu. 'Ik denk dat we afgelopen winter niet meer dan duizend kilogram krachtvoer hebben gevoerd.'

Vlees als Fries streekproduct

Om de Friese roodbonten een impuls te geven is recent een project met de titel 'Promotie Fries roodbontvee als culinaire cultuurhistorische ervaring' van start gegaan. Beerda werkt daarin samen met een Friese melkvee- en vleesveehouder. 'We willen het vlees van de dieren op de culinaire kaart van Friesland zetten. We willen het als een echt Fries streekproduct onder de aandacht brengen.'

De stierkalveren die bij Beerda geboren worden, worden afgemest door de vleesveehouder. De melkveehouder gebruikt een aantal vaarskalveren als melkkoe. 'Zo proberen we ook meer gegevens te verzamelen, bijvoorbeeld over de melkproductie.' Koeien die niet goed meer produceren maar wel als fokkoe ingezet kunnen worden, gaan terug naar Beerda. 'We hopen dat we ook andere veehouders bij dit initiatief kunnen betrekken, zodat we een interessante partij worden voor slagers, restaurants of supermarkten.'

Beerda hoopt dat de animo voor de Friese roodbonte zal toenemen. 'Het zou mooi zijn als we over tien tot vijftien jaar de grens van vijftienhonderd stuks passeren. Dan is het ras uit de gevarenzone.'

Inge van Drie

Petra Beerda zet zich in voor het behoud van de Friese roodbonte

Stoere koeien met historie

het begin wel gedaan, maar het past hier niet. Het apart vastzetten van de koeien was een heel gedoe. Bovendien willen we de koeien graag vanaf maart laten kalven. Dan zou je ze in de zomer moeten insemineren als ze in de wei lopen. Dat werkt niet.'

Gemakkelijk is het niet om geschikte stieren te vinden. 'De populatie is zo klein. Ik zoek stieren die ik mooi vind en die passen bij de koeien. Ze moeten uit goede moeders komen, krachtige en stoere koeien die goed op de benen staan. Ik moet er nu ook op letten dat de koeien niet te klein worden.' Beerda verdiept zich nu in de familieteelt, een systeem dat ook bij Fries-Hollandse koeien wordt

toegepast. Familieteelt is een manier van fokken waarbij matig inteelt wordt gebruikt. Om op deze manier te fokken is gemiddeld per tien koeien één stier nodig per jaar. Zo blijft de verwantschap van de dieren laag in de eerste drie generaties.

Sobere dubbeldoelkoeien

Achter de aangekochte boerderij in IJlst stond een ligboxenstal, maar Beerda koos voor een ander stalsysteem. 'Ik wilde goede huisvesting voor de koeien: een diervriendelijke stal met veel licht en lucht.' In 2004 verrees daarom op het erf een gloednieuwe potstal, van veertig meter lang, tien meter breed en 1,20 meter

